

DÉLMAGYARORSZÁG

78. évfolyam, 271. szám
1988. november 14., hétfő

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
SZEGED VÁROSI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

Havi előfizetési díj: 43 forint
Ára: 1.80 forint

Pluralizmus és környéke

Egyéniségek kerestetnek a hazai politikai életben. Mégpedig olyanok, akik nem mások gondolatait akarják hangsúlyokkal, beleérzéssel, néhan színészi képességekkel eladni, hanem kreatív, gyors reagálóképességű, tömegekre gyorsan hatni tudó emberek.

A megtalálhatóság esélyéhez leginkább és elengedhetetlenül szükség van meggyőződésre, az elképzelésekre, a világkép logikusan felépített belső rendjére. Néhány napja egy egész délelőttön át tartó vitán vettem részt. Aki akart, akár tizszer-tizenötöt is hozhatott. „Hősünk” élt is az alkalmakkal. Közben volt hiper-szuper reformpárti, ökonozervatív, demokráciaellenes, közvetlenül dicsérte a sztálini gazdaságirányítást és megváltást várt a remélhetően most már igen gyorsan teret nyerő és egyszer majd sikert sikerre halmozó szocialista piacgazdaságtól. Ha szabad a klasszikus kategóriák elé jelzőt tenni, akkor rá illesz a megjelölés: a szószátyár „mocsár” tipikus képviselője. S hogy ő hová csapódik majd akkor, ha a hazai politikai paletta jelenleg igencsak foltos színei közül néhány kontúrokkal is elhatárolódik? Nem tudom. Csak attól tartok, hogy választása kizárólag a karrier lehetőségein alapul majd.

Az elmúlt hét legnagyobb hazai szenzációja, az igazságügy-miniszternek az a bejelentése volt, hogy nem tartja elképzelhetőnek Magyarországon az új pártok belátható időn belüli megalakulását. Úgy érzem, ennek a lépésnek ma nemcsak jogi feltételei hiányoznak. Elegánsan „alternatív szervezeteknek” hívja a politikai zsargon azokat a csoportosulásokat, amelyeknek a tagjai nem a kommunista párton belül képzelik el küzdelmüket az ország javáért, a nemzet-sors jobbra fordításáért. Aki végiglapozta, tanulmányozta talán a ma legnagyobb tömegbefolyással rendelkező ilyen egyesülés, a Magyar Demokrata Fórum vitáinak jegyzőkönyvét vagy más dokumentumait, az előtt nyilvánvaló, hogy ma ezeken a kereteken belül megfér a szubjektív idealizmus a mármár dogmatikus materializmussal. A FIDESZ-en belül egy radikális, a szocialista államformát elvető szárny elhatárolható. A lényeg: ha a ma meglevő pártcsírák egyszer a magasabb szintű, politikai erővé formálódás mellett döntenek, ez csak belső csaták után, az észmei irányzatok kisebb szórtságával képzelhető el.

S természetesen létezik pluralizmus a most meglevő egyetlen párton belül is. Az eltérő nézetek megnyilvánulásának éppen az egyik legmarkánsabb területe: a párt magatartásának milyensége az alternatív szervezetekkel kapcsolatban. A józan megítélés mellett igencsak szélsőséges vélemények fogalmazódnak meg. Magam kizártnak tartom, hogy szilárd politikai meggyőződéssel valaki a pártnak és valamelyik más szerveződésnek egyazon pillanatban teljes értékű tagja legyen. A szimultán elkötelezettség mellett másik véglet jellemzője lehet a következő történet. Nincs egy hónapja, hogy Szegeden járt és tájékoztatást tartott a TOT egyik vezető funkcionáriusa. Esmefuttatásában az MDF-et és társait azzal vádolta meg, hogy 1956 revansára készülnek. Ő dokumentumait anyagából, onnan is a sorok közül, arról értesült, hogy az ellenforradalom elbukásának okát az új szerveződések a falu elhanyagolásában vélik felfedezni. Ebből okulva, most a falut gyorsan meg akarják nyerni. Hogy ebben a sarkított véleményben — legalább tudat alatt — érdekvédelminek mondott, de valójában a levegőben lógó, valamikor nagy hatalmú szervezet funkcionáriusának székfélése is benne van? Kétségtelenül.

A párton belüli nézetkülönbségek karakteres megnyilvánulásának vagyunk tanúi mostanában, a megyei párttervezet előkészítése során. Az elhatározás körülményeire még mindenki emlékszik. Most a fő kérdés: mekkora feladatot vállalhat magára ez a fórum? A vitákban jó néhányan igyekeznek övni a túlzott várakozástól. Az óvatosság nemegyszer már olyan mértékű, hogy a hallgatóság meggyőződhet róla, az agitáló minél kevesebb változással, minél előbb szeretne túljutni a pártfórumon.

Csomópont az eszmecsereken a „változásokat, de mennyi idő alatt?” kérdéskör. A fontolva haladás és a változások radikális gyorsításának érvei csapnak össze. Úgy tűnik, az utóbbiak a nyomósabbak. Hiszen az elmúlt két évtized történelme az „ereszd meg — húzd meg” politikai döntések láncolatára fűzhető fel. Azt is egyre többször hallom, hogy túlteng a kritika, és kevés az eredmények regisztrálása. De hát nem azért van szükség erre a pártfórumra, hogy a siker dicsőségét elosszuk... Bajban az ország, nagy gondban a jelen, jövővel a megye. Annyszor felülértékeltük már saját teljesítményünket, hogy ebbe a hibába még egyszer utódainkra is kiható következmények nélkül nem eshetünk.

Feltétlenül több kellene a toleranciából. Oly sokáig lehetett csak egy uralkodó vélemény a párton belül, hogy most centről centire lehet csak kitolni a véleményeltérések elképzelhető határait. A másság tapasztalásakor oly sokan kiáltanak ma is a retorzió lehetőségéért. Pedig talán nem a naivitásom sugallja azt az érzést, hogy aki ma a párton belül aktív politikai szerepre vállalkozik, az a szocializmus egy korszerűbb, a tömegek számára vonzóbb keretein belül képzelje el az ország és saját maga jövőjét. S azt legalább már tudjuk, hogy az egység az egyformasággal nem lehet egyenlő.

Böle István

Cserepes sor-jelenség

Kalandozók — 1988

Persze, nem jön minden áru Nyugat-Európából a Cserepes sorra. Az elektronikai cikkek közül széles a választék Unitra rádiókból és magnókból. De aki legalább egyszer Bécsbe látta, ezekre rá sem néz. Néha kínálnak hármasszoros csomagolásban új videokazettát. A márka: Sony. Az ár 450 forint, persze még alku előtt. Hetek óta minden hétfőig feltűnik egy Panasonic videomagnó is. Céduláján büszkén viseli a 47 ezres számot. Atmeneti tulajdonosa a bizi számláját már a komolytalan érdeklődőknek is előveszi. Ezzel bizonyítja, hogy alku nélkül is több mint 2 ezer forintot veszít az üzlet. Hogy egy számla van és több eladandó készülék? Hát ezt még senki sem bizonyította. Van bőven a házi másolású műsoros kazettákból. A „legújabb film” a Rambo III. Most már szinte elvárás az „mh” jelölés, emögött a házi stúdióban dolgozó szinkrontolmács rejtőzködik. Pornót, szexet nem raknak ki az asztalra, gyékényre, bár az „Érett gyümölcs” című egy icipicit gyanús.

Csúcstechnológiáért a magyarok Bécsbe és az NSZK-ba indulnak. Az idén már tömegesen. Nem járatan ösvényekre lépnek. Hiszen a szerencséseknek és a felkészült ügyeskedőknek a számítógép-magánimport évek óta vastag jövedelmet kínál. A lapos turistaerszény ma sem igazi korlátozó tényező. Hiszen az osztrák, nyugatnémet munkaadók egyszerűsített adófizetők is. Ezért mindig akad közöttük olyan, aki „fekete foglalkoztatással” hajlandó eldugni kisebb-nagyobb összegeket az állami moloh szeme elől. Többszöröse szaporodott a lebukás veszélyét is vállaló valutázók száma. A schilling mostani napi árfolyama a bankfiókokon kívül 6 forint körüli. A márkáért esetleg 55-60 forintot is elkérnek.

Az ellenőrizhetetlen pénzforgalom és más ügyeskedések miatt eltérők azok a becslések, amik a magyarok által a világútlelvi birtokában, Ausztriában, november 7. körül elköltött összegekre vonatkoznak. 2,5 és 10 milliórd schilling közötti becsléseket hallottam. Bármelyik szélső értékhez van közelebb az igazság, nyilvánvaló: nem lenne filléres állami bevétel, ha határainkon belül, korrekt áron, nem bővli cikkekre lehetne költeni minden lakossági kézben lévő konvertibilis valutát egy zártláncú hálózat üzleteiben. Egy ilyen elhatározás nemcsak az elszivárgó nemzeti jövedelem csapján szorítana néhány fordulatot... A magánkézen lévő korszerű elektronikai cikkek nemcsak kevesebb energiát fogyasztanak, hanem a nemzeti vagyonnak is alkotó részét.

B. I.

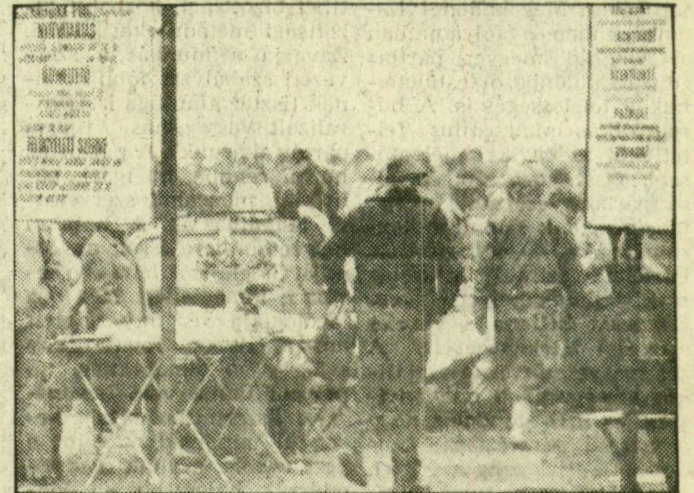
Tenyérbe írók nemzetsége

Egy szürke napon is több ezren fordulnak meg a Cserepes sori placcon. A mellékutcák több száz méter hosszan megtelnek parkoló személygépkocsikkal. A valamikor pangó 4-es villamosra egy-egy járatnál fel sem lehet félni. A közlekedési vállalat már telepített jegyárutó helyet a malom előtti szabadterre, de ebbe senki sem ült még az elmúlt hétfőig sem. Így csak a kényszerblliccelők száma gyarapodott, a vállalat pedig esetleg több tízezer bevételtől esett el. A tér infrastruktúráját még néhány árusítóasztal jelenti. A többség gyékényen, nejlondon teríti ki kínálatát. Időről időre megjelennek nyálképző illataikkal a peccenyestűk, de a Kőjál — érthetően — nem engedi, hogy ilyen körülmények között a porban heverő használt öszegyjűtsék. Árokparton, földhányáson, törmelékuppac felett nem ritkán tízezer árúk cserélnek gazdát.

A közös nyelv a magyartisztán beszélve, szándékosan vagy éppen természetes módon törve, csak a számokra vagy még azokra sem koncentráltan. Különböző szláv szavak is igazán nagy súllyal szerepelhetnek egy itt készülő szóstatistikában. A tér bejáratánál egy szemüveges távolkeleti fiatalember időről időre szépen himzett kimonót árul. A sarkányos motívumok más-más színű anyagokon tűnnek fel. Bájjos, mosolygós és olcsó.

A hazai boltok céduláihoz képest kis összegek fontos jellemzői az itteni árucserének. Ettől akár szociális intézmény is lehetne a Cserepes sor. Az olcsóság forrása a szocialista országok eltérő árpolitikája. Jó néhány országban a prémekre sem vetnek ki fogyasztói adót. Ezért jelenhetnek meg a fehérroka-, nyest-, pézsmagallérok, sapkák, bundák új árúként féláron itt. Van, ahol még igencsak támogatják a központi forrásokból a lakásfelszerelési cikkek, gáz-készülékek árát. A múlt szombaton gázkanaláló is tűrté itt a deres, csipős hideget. A ruhaneműk, cipők átszámított ára még jó néhány környező országban a fele a hivatalos valutaárfolyamokon átszámított értéknek. Ilyen „árrésből” még akkor is adhat át bőven eladó a vásárlónak, ha többszörösen felszámítja a szállítási költségeket és a kockázat biztosítását is befizeti önmagának.

Tipikus cikkek itt többségben nem csalogató márkanevűek. Talán az első mosásnál a vastag melegítő veszít majd a színeből, eset-

leg a pulóver jobban nyúlik majd a hazai átlagnál, a szerszámok sem éppen a könnyű, marokra, újra tervezett kategóriába tartoznak. De használati értékük és árak aránya vásárlójuk számára kedvezőbb, mint a hazai állami, szövetkezeti és a magánkereskedelem által ajánlotté.

Legyen kft.!

Csonka Miklósnak, a szegedi városi tanács kereskedelmi és termelési osztályvezetőjének három kérdést tettünk fel a Cserepes sori piac jelenéről és jövőjéről.

— *Megtört avagy a felhasználó kategóriában van ebben a pillanatban a használtcikk-piac? A vásárlás előtt a megnevezés félrevezető voltára fel kell hívni a figyelmet. Ezen a területen lényegesen több külföldről magánforgalomban behozott vagy éppen a szemüket lehunyó vámosok mellett átutatott áru cserél gazdát, mint amennyi levelet holmi.*

— *Mostanában különösebb kategóriaváltás nem történt ennek a piacnak a megítélésében. Amíg itt löfégyver és kábitószar nem tűnik fel, a valutázás a tőrés határon belül van, addig ezt a kereskedelmi formát tiltani nem kell. Ezzel a megállapítással minden felügyeleti szerv és illetékes hatóság többévesébe egyetért. Fokozott ellenőrzéssel mederben tartható a markecolás és a lopás. Viszont mindenképpen vissza kell szorítani a viszonteladók jelenlétét.*

— *Csak legalább egyenes lenne a placc, és többeknek juthatna árusítóasztal.*

— *A városi tanácsnál egyetlen fejlesztési forintot*

már nem lehet komolytalan partner. Cseruza, papír hiányában a nagyobb összegeket itt a tenyérbe írják. No, és így maradóndó nyom sem lesz az alkuról... Az esetek többségében négy számjegyű áraknál a határon túlról érkezettek nehezen mennek bele az első számjegy kettővel való csökkentésébe.

Ez a csereforma pótszer. A nem igazán funkcionáló KGST államközi szerződéses rendszer egyes részeinek rugalmas kitöltője. Forgalma ma dinamikus növekszik.

sem tervezték e tevékenység segítésére. Általános pénzügyi helyzetünk talán minden városlakó előtt ismert. Kézenfekvőnek tűnik a megoldás: ha nincs Szegednek pénze, akkor egy nyereség-érdeklő vállalkozással kellene próbálkozni. Augusztusra ígértük egy korlátozott felelősségű társaság megalakítását. Ennek megalakítását az éppen akkoriban gyakori fokozott ellenőrzések (vagy köznyelven razzliák) visszavetették. A tárgyalássorozat azonban folytatódott. Nincs meg két hete, hogy az eddig érdeklődő megyei termelőszövetkezetek elzárkóztak az együttműködéstől. Mi itt akarjuk elhelyezni a nagyban zöldségpiacot, a használtcikk- és a használtautó-árusítást. A tések máris hűtőházak, raktárak építésébe akartak fogni. Az ő területükhöz legalább másfél száz millió forint kellene. Ekkora vállalkozáshoz nincs tőke. Mi inkább kis lépésekben fejleszténék.

— *Erre lesz pénz?*
— Van két tervvariánsunk a minimális fejlesztésre. Ehhez 12 millió forint kell számítások szerint. Tehát elindulunk azokkal, akik készek továbbra is pénzt fektetni ebbe a vállalkozásba. Hétmillió forint átadásáról nyilatkozatunk is van. Ha a partnereink esetleg hozzájárulnak ahhoz, hogy az első évben ne fizessünk osztalékokat, akkor már is kisebb a rés. Lehet, hogy néhány hónap múlva nem lesz ilyen élénk a határokon átvívelő magánkereskedelem, de egy ilyen hármasszoros terület jó jövedelmet ígér hosszú távon. Amikor a tavasszal indul a primőr szezon, akkor már mindenképpen szilárd burkolatú placc lesz a Cserepes sori árusítóhelyeken.

Hát, több tízezer ember figyeli majd, mire jut ez a most alakuló kft.